כפר עולמי · יחידה 2: גלובליזציה מעצימה שינויים · חוברת קטנה

תרבות וחברה: עולמקומיות

מהדורה למורה · תשובות לשלוש הרמות: בסיסי · ז׳ רגיל · מתקדם

התשובות מופיעות ראשונות. אחריהן: מהלך שיעור מוצע, הצעות לבידול, משחקים לשיעור ופרטים לוודא.

תשובות – רמה בסיסית

חלק א׳ 1 – התאמה	תשובה
1. האחדה תרבותית	ד
2. אמריקניזציה	ג
3. תרבות צריכה	ה
4. מותג	א
5. עולמקומיות	ב

חלק א׳ 2 – השלמה	תשובה
1. שאלון כיתתי על שירים אהובים	שאלון
2. מאכל מסורתי שמבשלים רק אצלנו	זהות מקומית
3. רובע עם שלטים בשפה של הקהילה	בידול מרחבי

חלק ב׳ – שאלה	תשובה	הסבר
1. מה זה האחדה תרבותית?	ב. תרבויות שונות נעשות דומות	כשרואים אותם בגדים ושירים בכל העולם – זו האחדה.
2. איזו דוגמה היא עולמקומיות?	א. סניף מזון מהיר כשר בישראל	רשת עולמית התאימה את עצמה למנהגי המקום.
3. למה בהודו מוכרים המבורגר צמחוני?	ג. כי רבים בהודו לא אוכלים בשר בקר	הרשת מתאימה את התפריט למנהגים המקומיים.
4. מה יש בשכונה של קהילה ששומרת על ייחודה?	ד. שלטים בשפה שלה וחנויות משלה	זה נקרא בידול מרחבי.
5. מה זה מותג?	א. שם וסמל של מוצר	מותג הוא השם והסמל שמזהים מוצר.

נכון / לא נכון	תשובה	הסבר / תיקון
1. בהרבה ערים בעולם שומעים אותם שירים.	נכון	נכון – זו האחדה תרבותית.
2. רשתות עולמיות אף פעם לא משנות את התפריט.	לא נכון	רשתות רבות משנות את התפריט כדי שיתאים למקום.
3. כל האנשים חושבים שהתרבות העולמית טובה.	לא נכון	יש ששמחים עליה, ויש שחוששים לאבד את המסורת.
4. שאלון הוא דף שאלות שהרבה אנשים עונים עליו.	נכון	נכון – כך משווים תשובות ומסיקים מסקנות.

חלק ג׳ – שאלה	תשובה לדוגמה
1. כתבו דבר אחד עולמי ודבר אחד מקומי שיש בבית או ברחוב שלכם.	עולמי: נעלי ספורט שיש לכל הילדים בעולם. מקומי: המאפייה של השכונה שאופה חלות בשישי.

2. איזה מאכל מיוחד יש במשפחה או בקהילה שלכם?	אצלנו מבשלים מרק מיוחד של סבתא בחגים, כי זה מתכון שעבר במשפחה הרבה שנים.

כרטיס יציאה: האחדה תרבותית היא... · דוגמה לעולמקומיות: ... · משהו מקומי שאני אוהב: ... — מצופה תשובה קצרה שמשתמשת במושג אחד לפחות.

תשובות – רמת ז׳ רגילה

חלק א׳ 1 – התאמה	תשובה
1. האחדה תרבותית	א
2. אמריקניזציה	ב
3. תרבות צריכה	ג
4. מותג	ד
5. עולמקומיות	ה
6. בידול מרחבי	ו

חלק א׳ 2 – השלמה	תשובה
1. שאלון כיתתי על שירים אהובים	שאלון
2. מאכל מסורתי שמבשלים רק אצלנו	זהות מקומית
3. רובע עם שלטים בשפה של הקהילה	בידול מרחבי
4. סניף מזון מהיר כשר שסגור בשבת	עולמקומיות

חלק ב׳ – שאלה	תשובה	הסבר
1. מדוע יש המכנים את ההאחדה התרבותית ״אמריקניזציה״?	ב. כי חלק גדול מהסרטים, המוזיקה והמותגים יצא מארצות הברית	ההשפעה התרבותית של ארצות הברית הייתה חזקה במיוחד.
2. מה מאפיין תרבות צריכה?	ג. קונים הרבה, מחליפים מוצרים מהר ורואים בקניות בילוי	הקנייה עצמה הופכת לחלק מהבילוי.
3. מה הקשר בין עולמקומיות להמבורגר הצמחוני בהודו?	א. רשת עולמית התאימה את עצמה למנהגים מקומיים	עולמי + התאמה מקומית = עולמקומיות.
4. מהו בידול מרחבי?	ד. קהילה שמתרכזת באזור ושומרת על ייחודה במרחב	רואים את הייחוד בשלטים, בחנויות ובמבני הדת.
5. מדוע שאלון הוא כלי טוב לבדיקת עמדות בכיתה?	ב. כי כולם עונים על אותן שאלות, ואפשר להשוות	שאלות קבועות מאפשרות לסכם ולהשוות תשובות.

נכון / לא נכון	תשובה	הסבר / תיקון
1. האחדה תרבותית בולטת בעיקר בערים ובקרב בני נוער.	נכון	נכון – הם חשופים יותר לרשתות ולתרבות העולמית.
2. עולמקומיות פירושה שתרבות מקומית נעלמת לגמרי.	לא נכון	עולמקומיות היא שילוב: העולמי מותאם למקומי.
3. בידול מרחבי מתבטא בשלטים בשפות שונות ובמבני דת.	נכון	נכון – כך הקהילה ״מסמנת״ את המרחב שלה.
4. כל מי שחושש מהתרבות הגלובלית טועה.	לא נכון	לחשש יש סיבות – אובדן מסורת ושפה – וגם לו ראוי להקשיב.

חלק ג׳ – שאלה	תשובה לדוגמה

1. חפשו ביישוב שלכם שתי דוגמאות לעולמקומיות והסבירו מה גלובלי ומה מקומי בכל אחת.	1. פיצרייה שמוכרת פיצה עם זעתר – הפיצה גלובלית, הזעתר מקומי. 2. שיר פופ בעברית עם מקצב עולמי – הסגנון גלובלי, השפה והמילים מקומיות.
2. חברו שלוש שאלות לשאלון כיתתי על השפעת התרבות העולמית על חייכם.	1. באיזו שפה רוב השירים שאתם שומעים? 2. כמה פעמים בחודש אתם אוכלים ברשת מזון בינלאומית? 3. האם לדעתכם חשוב לשמור על מאכלים ומנהגים משפחתיים? למה?
3. הציגו את עמדתו של סבא שחושש לאבד מסורת ואת עמדתה של נכדה שאוהבת תרבות עולמית. מה יכול לחבר ביניהם?	הסבא חושש שהשפה והמנהגים יישכחו. הנכדה רואה בתרבות העולמית פתיחות וחיבור לחברים. מה שיכול לחבר: לבשל יחד מאכל משפחתי ולצלם סרטון שמשתפים בעולם – שילוב של מסורת ועולם.

כרטיס יציאה: ההבדל בין האחדה תרבותית לעולמקומיות: … · דוגמה לבידול מרחבי שראיתי: … · שאלה טובה לשאלון: … — מצופה תשובה קצרה שמשתמשת במושג אחד לפחות.

תשובות – רמה מתקדמת

חלק א׳ 1 – התאמה	תשובה
1. האחדה תרבותית	ד
2. אמריקניזציה	ג
3. תרבות צריכה	ח
4. מותג	ז
5. עולמקומיות	ב
6. בידול מרחבי	ה
7. זהות מקומית	ו
8. שאלון	א

חלק א׳ 2 – השלמה	תשובה
1. שאלון כיתתי על שירים אהובים	שאלון
2. מאכל מסורתי שמבשלים רק אצלנו	זהות מקומית
3. רובע עם שלטים בשפה של הקהילה	בידול מרחבי
4. סניף מזון מהיר כשר שסגור בשבת	עולמקומיות

חלק ב׳ – שאלה	תשובה	הסבר
1. מהי ״עולמקומיות בכיוון ההפוך״?	א. מאכל או סגנון מקומי שהופך לגלובלי ומשתנה בדרך	המקומי מתפשט לעולם ומותאם למקומות חדשים.
2. מה מבטא המשפט ״הצרכן קונה את הסמל יותר מאת המוצר״?	ב. המותג מעניק זהות ומעמד, ולכן חשוב לקונה	בתרבות הצריכה המותג משמש גם כסמל חברתי.
3. מה מבדיל בידול מרחבי מהאחדה תרבותית?	ג. בידול משמר ייחוד של קהילה במרחב, והאחדה מטשטשת הבדלים	שני התהליכים מתרחשים במקביל בעיר הגלובלית.
4. מה מבין אלה הוא כלל חשוב בחיבור שאלון?	ד. לנסח שאלות ניטרליות ולבחור מדגם מגוון	כך התוצאות אמינות יותר.
5. איזו תגובה של רחוב השווקים לקניון היא דוגמה לחיזוק הזהות המקומית?	ב. טיפוח הרחוב כאטרקציה ״אותנטית״	הייחוד המקומי הופך ליתרון בעולם אחיד.

נכון / לא נכון	תשובה	הסבר / תיקון

1. כיום רק ארצות הברית משפיעה על התרבות העולמית.	לא נכון	גם מוקדים תרבותיים אחרים, למשל במזרח אסיה, משפיעים כיום בעולם.
2. עולמקומיות יכולה להיות אסטרטגיה עסקית של רשתות בינלאומיות.	נכון	נכון – התאמה למקום מגדילה את מספר הלקוחות.
3. שאלון בכיתה אחת מייצג תמיד את כל הציבור.	לא נכון	מדגם קטן אינו מייצג את כלל הציבור; יש להיזהר בהכללות.
4. בידול מרחבי מתרחש גם בתוך ערים גלובליות.	נכון	נכון – רבעים של קהילות משמרים זהות בתוך העיר.

חלק ג׳ – שאלה	**תשובה לדוגמה**
1. נתחו את מקרה רחוב השווקים מנקודות המבט של בעל דוכן ותיק, צעירה מהשכונה ומתכננת העיר.	בעל הדוכן: אובדן הכנסה ופגיעה במסורת שבנה. הצעירה: נוחות, מגוון ומפגש חברתי בקניון, אך גם געגוע לריחות הרחוב. המתכננת: איזון – לחזק את הרחוב כמוקד תרבות ותיירות לצד הקניון, למשל בפסטיבל אוכל ובשילוט רב-לשוני.
2. ״הגלובליזציה הורגת תרבויות מקומיות.״ הציגו ראיה שתומכת בטענה וראיה שמחלישה אותה, וכתבו מסקנה.	תומכת: שפות קטנות נעלמות וחנויות מקומיות נסגרות מול רשתות. מחלישה: עולמקומיות ובידול מרחבי מראים שהמקומי מסתגל ואף מתפשט לעולם. מסקנה: הגלובליזציה משנה את התרבויות, אך לא בהכרח מוחקת אותן.
3. השוו בין האחדה תרבותית בקרב בני נוער לבין זו בקרב מבוגרים ביישובכם: מה עשוי להסביר את ההבדל?	בני נוער חשופים יותר לרשתות חברתיות, למוזיקה ולסדרות בשפה זרה, ולכן מאמצים מהר סגנונות עולמיים. מבוגרים קשורים יותר לשגרה, לקהילה ולמנהגים שגדלו עליהם. גם שפה ורקע משפחתי משפיעים.
אתגר: תכננו וערכו שאלון קצר (6–8שאלות) ל- 20 אנשים בשתי קבוצות גיל על מוזיקה, אוכל, לבוש ושפה. הציגו את הממצאים בגרף, וכתבו מסקנה: היכן ניכרת האחדה, היכן עולמקומיות והיכן בידול. ציינו שתי מגבלות של המחקר.	דוגמת ממצאים: בני נוער – רוב השירים בשפה זרה ורוב הבגדים מרשתות; מבוגרים – יותר מוזיקה בעברית ומאכלים משפחתיים. עולמקומיות: שני הדורות אוהבים מאכלים עולמיים בגרסה מקומית. בידול: משפחות ששומרות על שפת המוצא. מגבלות: מדגם קטן ולא מייצג, ושאלות שעלולות להיות מובנות אחרת.

כרטיס יציאה: דוגמה לעולמקומיות ״בכיוון ההפוך״: … · מה נשאר מקומי בחיים שלי למרות הגלובליזציה? · שאלה ניטרלית לשאלון: … — מצופה תשובה קצרה שמשתמשת במושג אחד לפחות.

מהלך שיעור מוצע (45 דקות)

פתיחה (5 דק׳): משחק "איש תלוי" על אחד המושגים באתר, על הלוח הכיתתי.

מושגים וקריאה (15 דק׳): כל תלמיד/ה בחוברת ברמה המתאימה; קוראים בזוגות ומסמנים את המושגים בקטע.

חלקים א׳–ב׳ (12 דק׳): עבודה עצמית, בדיקה בזוגות בעזרת המושגים.

חלק ג׳ או "חידון מהיר" (10 דק׳): שיחה על שאלה פתוחה אחת, או חידון כיתתי בקבוצות על הלוח.

סיום (3 דק׳): כרטיס יציאה ✂.

בידול בכיתה

- בסיסי: משפטים קצרים, מחסן מילים, משפטי פתיחה. אפשר לקרוא בקול ולעבוד בזוג.
- ז׳ רגיל: אותם מושגים, קטע ארוך יותר ושלוש שאלות חשיבה.
- מתקדם: קטע עשיר, השלמה בלי מחסן מילים, אתגר חוקרים.
- כל הרמות עובדות על אותם מושגים – כך אפשר לקיים דיון כיתתי משותף.

משחקים לשיעור באתר

חידון מהיר (גם במצב לוח כיתתי), איש תלוי, טריוויה ב־3 רמות, התאמת מושגים, זיכרון ומרוץ נכון/לא נכון: https://geo-z-chovrot-tiny.sites.tab.bot/

לוודא לפני השיעור

- אלפי שפות בעולם בסכנת היעלמות (חלק ניכר מכ- 7,000השפות)
- יותר משבעת אלפים שפות מדוברות בעולם
- מבצעי סוף נובמבר התחילו בארצות הברית
- אנגלית – השפה הנלמדת ביותר כשפה שנייה
- המבורגר צמחוני מתפוחי אדמה ואפונה בהודו (דוגמה מהמקור)

יצרה: רוית ראש בן ישי